

Latvijas Republikas prokuratūra

Finanšu izlūkošanas dienests

Raiņa bulvāris 15, Rīga, LV-1050; tālr. 67044430; e-pasts: pasts@fid.gov.lv; www.fid.gov.lv

KORUPTĪVU NOZIEDZĪGU NODARĪJUMU INDIKATORI UN GADĪJUMU ANALĪZE

2021

Sadarbībā ar:

Saturs

Ievads	3
Indikatori, kas var liecināt par korupciju, un gadījumu analīze: no ārvalstu un starptautisko organizāciju viedokļa	4
Egmont grupa	4
FATF	5
OECD definētie ārvalstu amatpersonu kukuļošanas, izmantojot starpniekus, indikatori un tipoloģijas ..	6
Indikatori, kas var liecināt par korupciju, un gadījumu analīze: iespējamie korupcijas gadījumi Latvijā	10
Publiskie iepirkumi	10
Pārrobežu korupcija	11
Aizdomīgos darījumos iesaistīta PNP vai cita valsts amatpersona	12
Saīsinājumu un skaidrojumu saraksts	15

Ievads

Saskaņā ar Finanšu izlūkošanas dienesta izstrādāto NRA par 2017. – 2019. gadu korupcija valsts un pašvaldību sektorā ir viens no būtiskākajiem noziedzīgajiem nodarījumiem, kas nacionālā līmenī rada augstus NILL draudus. Papildus jānorāda, ka 2020. gada 14. aprīlī Ministru kabinets izskatīja informatīvo ziņojumu "Par Latvijas Republikas delegācijas uzdevumu izpildi Eiropas Padomes Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas pasākumu novērtēšanas ekspertu komitejā un Finanšu darījumu darba grupā", kurā attiecībā uz FATF ekspertu sniegtajām rekomendācijām un turpmāk veicamajām darbībām katrā no rīcības virzieniem tika norādīts, ka FATF 2020. gada februāra plenārsēdē īpaši uzsvēra, ka "Latvijai jāpievērš pastiprināta uzmanība un resursi vietējās korupcijas apkarošanai un novēršanai".

Lai nodrošinātu to, ka Latvijas prioritātes noziedzīgu nodarījumu izmeklēšanā NILL jomā atbilst identificētajam riska profilam, tika izstrādātas "Noziedzīgu nodarījumu izmeklēšanas prioritātes NILL legalizācijas jomā", kas definē otro riska profilu - Latvijas un pārējā ES teritorijā veikto noziedzīgu nodarījumu rezultātā ģenerēto NILL risks, kur būtiskākie predikatīvie noziegumi, kas rada NILL apdraudējumu, ir koruptīvie noziedzīgie nodarījumi, galvenokārt - kukuļošana.

Nolūkā uzlabot spējas atklāt un efektīvāk apkarot koruptīvus noziedzīgus nodarījumus Finanšu izlūkošanas dienests 2021. gadā nāca klajā ar iniciatīvu par sadarbības koordinācijas grupas izveidošanu koruptīvu noziedzīgu nodarījumu indikatoru definēšanai un apkopošanai.¹

Lai vairotu pieejamo finanšu izlūkošanas informāciju un tās kvalitāti, kā arī uzlabotu aizdomīgu darījumu un darbību, kas liecina par korupciju, identificēšanu, Finanšu izlūkošanas dienestam un tiesībsargāšanas iestādēm ir svarīgi sadarboties ar finanšu iestādēm un citiem Novēršanas likuma subjektiem. Secīgi minētā sadarbības koordinācijas grupa apvienoja ekspertus no Finanšu izlūkošanas dienesta, Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja, prokuratūras, kā arī no četrām lielākajām Latvijas kredītiestādēm - "Swedbank" AS, Luminor Bank AS Latvijas filiāles, AS "SEB banka" un AS "Citadele banka". Sadarbības koordinācijas grupas izvirzītais mērķis ir veicināt vienotu izpratni kompetento iestāžu amatpersonu vidū par iespējamiem koruptīviem noziedzīgiem nodarījumiem, palīdzēt Novēršanas likuma subjektiem atpazīt indikatorus, kas var liecināt par korupciju, kā arī veicināt izpratni visos "ķēdes posmos" no aizdomīga darījuma konstatēšanas līdz pat notiesājošam spriedumam.

Ievērojot minēto, sadarbības koordinācijas grupa izstrādājusi šo korupcijas indikatoru un gadījumu analīzes materiālu iespējamai izmantošanai kredītiestādēm un citiem Novēršanas likuma subjektiem, kā arī Finanšu izlūkošanas dienesta, Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja, prokuratūras un citu valsts iestāžu vajadzībām.

Šajā dokumentā iekļauts saraksts ar indikatoriem jeb pazīmēm, kas konkrētā darījumu un uzvedības kontekstā var liecināt par korupciju un/vai korupcijas rezultātā iegūtu līdzekļu legalizāciju. Katra pazīmju grupa ir papildināta ar konkrētu gadījumu analīzi. Materiālā iekļautie indikatori un analizētie gadījumi ir apkopoti no šādiem informācijas avotiem:

- no ārvalstu un starptautisko organizāciju apkopotiem prakses piemēriem;
- Latvijā atklātajiem korupcijas gadījumiem (no Finanšu izlūkošanas dienesta sagatavotajiem atzinumiem un riska informācijas ziņojumiem; no KNAB informācijas par atklātiem un izmeklētiem korupcijas gadījumiem).

Svarīgi norādīt, ka šajā dokumentā apkopotie indikatori un analizētie gadījumi nav skatāmi izolēti no citas pieejamās informācijas. Jāievēro, ka apkopotajiem indikatoriem ir informatīva nozīme un katrā individuālā gadījumā tie var atšķirties, vai tikt identificēti tikai daļa no tiem, kā arī, ka indikatoru uzskaitījumu šajā materiālā nevar uzskatīt par visaptverošu jeb izsmeļošu. Atsevišķa indikatora identificēšana ne vienmēr var radīt pamatotas aizdomas par noziedzīgu darbību, un pazīmes nevar skatīt atrauti no faktiem un apstākļiem, kas raksturo konkrētus darījumus vai darbības.

¹ Minētā darba grupa tika izveidota izmantojot Novēršanas likuma 55. panta otrajā daļā paredzēto iespēju veikt starpinstitutionālu sadarbību, sasaucot sadarbības koordinācijas grupu.

1. Indikatori, kas var liecināt par korupciju, un gadījumu analīze: no ārvalstu un starptautisko organizāciju viedokļa

Egmont grupa

Saskaņā ar Egmont² Informācijas apmaiņas darba grupas (Information Exchange Working Group (IEWG)) izstrādāto ziņojumu "Finanšu izlūkošanas vienību līdzekļi un prakse, izmeklējot korupcijas rezultātā iegūto līdzekļu legalizāciju"³ tiek izšķirtas divas galvenās tipoloģijas, kas norāda uz korupciju:

1. Korupcija saistībā ar publiskajiem iepirkumiem.
2. Korupcija saistībā ar neizskaidrojamiem ienākumiem un dzīves līmeni.

Kā visizplatītākais korupcijas rezultātā iegūto līdzekļu legalizēšanas veids tiek norādīta līdzekļu pārvietošana caur vairākām ārvalstu jurisdikcijām. Šāda līdzekļu pārvietošana var tikt sadalīta 3 posmos atkarībā no to atrašanās vietas:

- līdzekļu izcelsmes/ieguves valsts;
- tranzitvalsts – reģionālais finanšu centrs, kas tiek izmantots līdzekļu strukturēšanai (layering), kad tiek veikta virkne sarežģītu finanšu darījumu, lai maskētu naudas izcelsmi;
- gala mērķa valsts, kura tiek izmantota, lai līdzekļus ieguldītu nekustamajos īpašumos, vērtspapīros, utt. legalizēšanas pēdējā – integrācijas – stadijā, kad līdzekļi tiek integrēti atpakaļ ekonomikā tā, lai izskatītos, ka to izcelsme ir likumīga⁴.

Līdzekļu pārvietošana caur vairākām jurisdikcijām nodrošina to attālināšanu no izcelsmes vietas, ņemot vērā tās grūtības, ar ko var sastapties tiesībaizsardzības iestādes, mēģinot noskaidrot ārvalstu jurisdikcijās līdzekļu izcelsmi. Šāda līdzekļu pārvietošana arī ļauj slēpt PLG, ņemot vērā valstu atšķirīgās prasības attiecībā uz PLG norādīšanu un informācijas pieejamību.

Korupcijas indikatori publiskajos iepirkumos:

- Pakalpojumus vai preces piegādā JP, kas reģistrēta valstī ar augstu korupcijas risku.
- Ilgtermiņa līgumi tiek atkārtoti piešķirti vienam izpildītājam vai viena un tā pati JP uzvar lielākajā daļā pasūtītāja rīkotajos publiskajos iepirkumos.
- Tehniskajās specifikācijās tiek iekļauta nepamatota specifikācija, tai skaitā ierobežojumi attiecībā uz JP atrašanās vietu vai specifisku pieredzi, īpaši īsi izpildes termiņi utt.
- Piegādātāju vai apakšuzņēmēju valdes vai padomes vai PLG saistība ar pasūtītāja atbildīgajām valsts amatpersonām.
- Apakšuzņēmēju vai starpnieku iesaiste pēc līguma noslēgšanas bez noteikta iemesla.
- Konstatējama saikne starp pasūtītāju un izpildītāju vai tā apakšuzņēmēju - kopējas e-pasta adreses, telefona numuri, IP adreses utt.
- Sarežģītos, tehniskos iepirkumos izpildītājam nav pieredzes vai tā ir neliela vai tā darbības sfēra nav saistīta ar iepirkuma jomu.
- JP, kurai ir iepirkuma līgums ar valsts vai pašvaldības kapitālsabiedrību, saņem maksājumus par pakalpojumiem vai precēm, kas ir daudz lielāki, nekā vidējā tirgus cena.
- Pasūtītājs saprātīgā termiņā neizlieto publiskajam iepirkumam paredzētos līdzekļus līguma izpildes vajadzībām.
- Līguma izpildē kā apakšuzņēmēji, konsultanti, pārdevēji, piegādātāji un cita veida starpnieki tiek iesaistītas trešās personas:
 - trešā persona darbojas citā – ar iepirkumu nesaistītā jomā;
 - trešajai personai ir maz vai nav pieredzes attiecīgajā jomā;
 - trešajai personai nav saimnieciskās darbības veikšanas vietas (telpas), kaut gan konkrētais saimnieciskās darbības veids nav iespējams bez telpu izmantošanas;
 - trešā persona ir nesen reģistrēta;
 - trešā persona paredz darbus nodot apakšuzņēmējam vai starpniekam (ceturtajām personām);
 - paredzētā samaksa trešajai personai ir nesamērīgi augsta.
- Samaksa tiek veikta uz preču piegādātāju, darbu vai pakalpojumu veicēju kontiem, kas ir atvērti citās valstīs, ne tajās, no kurām preces tiek piegādātas, pakalpojumi vai darbi tiek veikti.
- Samaksa tiek veikta par precēm, kuras faktiski netiek piegādātas valsts muitas teritorijā.

² Egmont grupa ir starptautiska finanšu izlūkošanas vienību organizācija, kuras mērķis ir veicināt šādu vienību savstarpējo sadarbību visas pasaules mērogā cīņā ar noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizāciju un terorisma finansēšanu.

³ "FIU Tools and Practices for Investigating Laundering of the Proceeds of Corruption". – IEWG, 2019. Publiski pieejamais apkopojums ir pieejams: <https://egmontgroup.org/sites/default/files/filedepot/external/20190710%20-%20Public%20Summary%20-%20FIU%20Tools%20and%20Practices%20for%20Investigating%20ML%20of%20the%20Proceeds%20of%20Corruption%20-%20final.pdf>

⁴ Detalizētu NILL stadiju un veidu izklāstu skatīt FID izstrādātajā materiālā "Noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizācijas tipoloģijas un pazīmes". Pieejams: https://fid.gov.lv/uploads/files/2021/FID_Tipologiju%20materials_II_red.pdf

- Komisijas maksa, procenti vai maksājumi saskaņā ar publiskā iepirkuma līgumu ir sadārdzināti, samazināti vai restrukturēti tādā veidā, kas neatbilst ierastai saimnieciskai darbībai.

Korupcijas indikatori saistībā ar valsts amatpersonas neizskaidrojamiem ienākumiem vai nesamērīgu labklājības līmeni:

- Darījuma puses ir vietējās vai ārvalstu amatpersonas, un tās saņem vai nosūta neparasti liela apmēra līdzekļus dažādās valūtās.
- Maksājums saņemts fiziskās vai juridiskās personas kontā, kurai nav acīmredzamas saistības ar valsts amatpersonu, bet ir vispārzināms, ka tās atrodas šīs amatpersonas kontrolē vai saistītas ar tām, un maksājums nāk no čaulas veidojuma. Kā papildinformācija šādam maksājumam tiek norādīta – "aizdevums", "investīcijām", "par konsultācijām", "nekustamā īpašuma iegādei" u.tml.
- Persona, kas ir saistīta ar valsts amatpersonu, atver kontu un iegādājas nekustamo īpašumu vai ekskluzīvas preces ar acīmredzamu mērķi izvairīties no klienta izpētes veikšanas.
- Nesakrītības starp valsts amatpersonas deklarētajiem līdzekļiem un klienta izpētes laikā konstatēto.
- Valsts amatpersona iegādājas virtuālās valūtas tādā apmērā, kas nav samērīgs ar deklarētajiem ieņēmumiem.
- Valsts amatpersonas konta darījumi, kas saistīti ar neizskaidrojama biežuma un apmēra skaidras naudas iemaksām vai skaidras naudas izņemšanu.
- Iemaksas NVO, kas ir saistītas ar valsts amatpersonas darbību.

Vispārīgi indikatori:

- Informācija par valsts amatpersonu plašsaziņas līdzekļos saistībā ar koruptīviem noziedzīgiem nodarījumiem.
- Attiecībā uz JP vai tās pārstāvjiem, kas uzvar publiskajā iepirkumā, plašsaziņas līdzekļos ir informācija par to iesaisti koruptīvos vai cita veida finanšu noziedzīgos nodarījumos.
- Pasūtītājs veic nesamērīgi lielus maksājumus par konsultāciju pakalpojumiem, īpaši jomās, kas ir ar augstu korupcijas risku, piemēram, telekomunikācijas, publiskā infrastruktūra u.c. valsts monopoli.
- Tuvi ģimenes locekļi vai ar amatpersonu cieši saistītas personas tiek ieceltas vadošos amatos uzņēmumos bez nepieciešamās kvalifikācijas vai ar algu, kas neatbilst vidējiem tirgus nosacījumiem.
- Darījuma papildinformācijā tiek norādīti tādi vārdi kā "komisijas maksa", "mārketinga izdevumi", "piemaksa" utt.
- Valsts amatpersonas dzīves līmeņa uzlabojums pēc valsts amatpersonas pienākumu pildīšanas pārtraukšanas bez ticama izskaidrojuma (iesniegtie dokumenti par līdzekļu izcelsmi rada aizdomas par to autentiskumu vai kā citādi neatbilst valsts amatpersonas deklarācijā norādītajai informācijai).
- JP algo citas JP, lai valstīs ar augstu korupcijas līmeni veiktu loģistikas funkcijas, kuras tā varētu veikt pati.

FATF

FATF attiecībā uz korupcijas rezultātā iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu un apkarošanu ir izstrādājusi vairākus materiālus, tostarp tipoloģijas un indikatorus, kas var palīdzēt praktiķiem novērst un atklāt šādu līdzekļu legalizāciju:

- 2013. gada oktobrī publicētais "Best Practices Paper: The Use of the FATF Recommendations to Combat Corruption", pieejams: <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/BPP-Use-of-FATF-Recs-Corruption.pdf>
- FATF Guidance: Politically Exposed Persons (Rec 12 and 22), pieejams <http://www.fatf-gafi.org/documents/documents/peps-r12-r22.html>
- Reference Guide and Information Note on the Use of the FATF Recommendations to support the fight against Corruption, pieejams: <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Corruption%20Reference%20Guide%20and%20Information%20Note%202012.pdf>
- 2012. gada jūnijā publicētais "Specific Risk Factors in the Laundering of Proceeds of Corruption - Assistance to reporting institutions", pieejams: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Specific%20Risk%20Factors%20in%20the%20Laundering%20of%20Proceeds%20of%20Corruption.pdf>
- 2011. gada jūlijā publicētais tipoloģiju ziņojums "Laundering the Proceeds of Corruption", pieejams: <https://www.fatf-gafi.org/publications/methodsandtrends/documents/laundryingtheproceedsofcorruption.html>

Atbilstoši FATF 2011. gada jūlijā publicētajam tipoloģiju ziņojumam "Korupcijas rezultātā iegūto līdzekļu legalizēšana" var izdalīt 6 tipoloģijas, kā tiek legalizēti līdzekļi, kas tika iegūti, izdarot koruptīvus noziedzīgus nodarījumus:

- ✓ Izmantojot ārvalstu jurisdikcijas

Ārvalstu jurisdikcijas izmantošana, lai slēptu koruptīvu noziedzīgu nodarījumu rezultātā iegūto līdzekļu izcelsmi, ir izplatītākā tipoloģija. Attiecībā uz to, ka PNP mērķis ir pārvietot līdzekļus ārpus savas valsts, FATF norāda, ka tas ir FATF 10. rekomendācijas pamatā, kas nosaka prasību veikt padziļināto klienta izpēti ārvalstu PNP. FATF eksperti 2011. gada jūlijā publicētajā tipoloģiju ziņojumā "Korupcijas rezultātā iegūto līdzekļu legalizēšana" uzsver, ka praktiski katrā korupcijas lietā legalizācijas shēmās tika izmantoti ārvalstu kredītiestāžu konti. Tas pamatojas apstākļī, ka šādos gadījumos valstij, kurā tika izdarīts koruptīvs noziedzīgs nodarījums, ir daudz sarežģītāk to izmeklēt. Bieži vien šādās shēmās tiek izmantots kredītiestādes konts, kas atvērts uz JP vārda, kas ir reģistrēta citā jurisdikcijā, kas pieder juridiskam veidojumam (trastam) vēl citā jurisdikcijā. Katras nākamās valsts izmantošana sarežģī izmeklēšanu, samazina sekmīga rezultāta iespējas un būtiski pagarina izmeklēšanas laiku.

- ✓ Izmantojot juridiskos veidojumus

Veidojot sarežģītas, starptautiskas juridiskas struktūras, piemēram, kad JP tiek reģistrēta vienā jurisdikcijā, bet pieder vienai vai vairākām komercsadabiedrībām, kas reģistrētas citās jurisdikcijās, un šādai rīcībai nav ne ekonomiska, ne juridiska pamatojuma.

- ✓ Izmantojot "vārtsargus" (*gatekeepers*)

Attiecībā uz "vārtsargu" izmantošanu FATF uzsver juristu lomu, kuri var veicināt korupcijas rezultātā iegūto līdzekļu legalizēšanu dažādos veidos: dibinot juridiskus veidojumus; atverot kontus kredītiestādēs; veicot darījumus; iegādājoties nekustamo īpašumu; fiziski pārvadājot skaidru naudu, kā arī citos veidos apejot noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizācijas novēršanas prasības.

- ✓ Izmantojot vietējās finanšu iestādes

FATF norāda, ka PNP izmanto ne tikai ārvalstu finanšu iestādes, lai pārvietotu un slēptu korupcijas rezultātā iegūto līdzekļu izcelsmi, bet izmanto arī vietējās finanšu iestādes, lai legalizētu šādus līdzekļus. Tiek norādīts, ka PNP ir nepieciešami konti tā mītnes valstī, lai nodrošinātu savu dzīves līmeni, un ir bijuši vairāki piemēri, kad pēc tam, kad līdzekļi ir legalizēti citā jurisdikcijā, tie tiek pārvietoti atpakaļ uz PNP mītnes valsti.

Tiek uzsvērta arī PNP spēja, pateicoties savai ietekmei, statusam un sakariem, ietekmēt vietējās finanšu iestādes, un tas dod iespēju PNP pārvietot un slēpt korupcijas rezultātā iegūto līdzekļu izcelsmi. Tāpēc tiek uzsvērts, ka kompetentajām iestādēm ir jāapzinās šie riski, īpaši izvērtējot finanšu iestādes no jurisdikcijām ar augstu korupcijas risku vai vāju NILL/TF novēršanas uzraudzību un kontroli.

- ✓ Izmantojot nominālās personas

Atbalstu PNP noziedzīgi iegūto līdzekļu slēpšanā un to pārvietošanā var sniegt ne tikai grāmatveži vai juristi ("vārtsargi"), bet arī ģimenes locekļi vai cieši saistītās personas. Vienlaikus gan jāatzīmē, ka šādu starpnieku un vidutāju izmantošana ne vienmēr norāda uz legalizācijas darbībām.

- ✓ Izmantojot skaidru naudu

Neskatoties uz vispārēju uzskatu, ka skaidra nauda tiek izmantota tikai neliela apmēra kukuļdošanā, FATF uzsver, ka vairākos korupcijas skandālos tika identificēta liela apmēra skaidra nauda. Viens no veidiem, kā pārvietot noziedzīgi iegūtus līdzekļus uz citu valsti, ir tās fiziska pārvietošana. To var veikt kāds no PNP ģimenes locekļiem vai ar to cieši saistītā persona, tostarp juristi, pārvietojot skaidru naudu uz citu valsti, kur tā tiek deponēta finanšu iestādē.

OECD definītie ārvalstu amatpersonu kukuļdošanas, izmantojot starpniekus, indikatori un tipoloģijas

Starpnieki bieži tiek izmantoti, lai veiktu kukuļdošanu publisko iepirkumu jomā, kā arī tas tiek uzskatīts par veidu, kā komersants sevi distancē no kukuļdošanas, lai izvairītos no kriminālatbildības. Atbilstoši OECD

WGB izstrādātajam ziņojumam "Tipoloģijas par starpnieku lomu starptautiskajos biznesa darījumos",⁵ starpnieks tiek definēts kā persona, kura ir norīkota būt par kontaktpersonu starp diviem vai vairākiem tirdzniecības partneriem. Uzņēmējdarbības kontekstā ar starpnieku parasti saprot vidutāju darījumiem ar precēm vai pakalpojumiem, kurus piegādātājs piedāvā patērētājam. Tādējādi starpnieks var darboties kā vidutājs legālām ekonomiskām aktivitātēm, nelikumīgiem kukuļa maksājumiem vai apvienot abus. Tipoloģijas kontekstā starpnieks attiecas uz visām personām, kas darbojas kā vidutāji starptautiskajos biznesa darījumos, piemēram, aģenti, tirdzniecības pārstāvji, konsultanti, konsultāciju pakalpojumu uzņēmumi, piegādātāji, izplatītāji, tālākpārdevēji, apakšuzņēmēji, franšīzes turētāji, kopuzņēmuma partneri, meitasuzņēmumi un citi uzņēmējdarbības partneri, tostarp juristi un grāmatveži. Ietvertas ir gan fiziskās, gan juridiskās personas, piemēram, konsultāciju pakalpojumu uzņēmumi un kopuzņēmumi.

OECD WGB ir definējusi trīs izplatītākās ārvalstu amatpersonu kukuļošanas pamattipoloģijas. Vienlaikus jāņem vērā, ka uzskaitītās tipoloģijas nav uzskatāmas par izsmeljošām un visaptverošām. Minētajām tipoloģijām ir piemēra/iespējamās versijas raksturs, kas identificētas un apkopotas, pamatojoties uz citu valstu gūto pieredzi:

1. Ārvalstu amatpersonas ģimenes locekļi, draugi un citas trešās personas darbojas kā starpnieki.

Kukulis tiek ieskaitīts starpnieka kredītiestādes kontā, kuram nav citas lomas, kā tikai nodot kukuli saņēmējam – ārvalstu amatpersonai. Kā darījuma pamatojums bieži vien tiek izmantoti viltoti rēķini par it kā veiktajiem pakalpojumiem vai precēm. Starpnieks, kura kontā kukulis tiek pārskaitīts, var būt juridiskais veidojums, tostarp ārzonā reģistrēts čaulas veidojums, kura PLG ir ārvalstu PNP, tās ģimenes loceklis vai saistītā persona. Kredītiestādes konti tiek izmantoti, lai fiktīvu darījumu aizsegā nodotu kukuli kukuļņēmējam, izvairoties no tiešas saiknes ar kukuļdevēju.

Piemērs Nr. 1

Vimpelcom - uzņēmums, kura mītne atrodas Nīderlandē, bet reģistrēta Bermudu salās, lai ieietu Uzbekistānas telekomunikāciju tirgū, vienojās samaksāt kukuļos 114 miljonus ASV dolāru Uzbekistānas valsts amatpersonai.⁶ Pēc Uzbekistānas valsts amatpersonas norādījumiem Vimpelcom bija nepieciešams vietējais operators.⁷ Tāpēc Vimpelcom iegādājās divus vietējos telekomunikācijas uzņēmumus, kuri tika apvienoti zem nosaukuma UNITEL, un vienā no tiem Uzbekistānas valsts amatpersonai bija netieša dalība caur čaulas veidojumu Takilant Ltd, kas reģistrēts Gibraltārā, un tā PLG bija Uzbekistānas augstas valsts amatpersonas tuvs radnieks.⁸

Vimpelcom meitas uzņēmums pārskaitīja divos maksājumos 10 miljonus ASV dolāru un 15 miljonus ASV dolāru 2007. gada novembrī Takilant Ltd kontā Latvijas kredītiestādē. 2008. gada augustā Vimpelcom pārskaitīja vēl 2 miljonus ASV dolāru čaulas uzņēmuma kontā, kas atradās Latvijas kredītiestādē, maksājuma pamatojumā norādot "konsultāciju pakalpojumu līgums".⁹

2. Starpnieks nesniedz identificējamu vai ekonomiski pamatotu pakalpojumu.

Uzņēmums noalgo biznesa konsultantu kā starpnieku. Konsultants nesniedz identificējamu vai ekonomiski pamatotu pakalpojumu. Konsultants piedāvā uzņēmumam viltotus rēķinus par pakalpojumiem, kas nav sniegti. Pēc rēķinu apmaksas, konsultants tālāk pārskaita līdzekļus – tieši vai netieši, izmantojot vēl citus starpniekus un/vai uzņēmumus, ārvalstu amatpersonai. Līdzīgi kā 1. punktā minētajā gadījumā – nav konstatējama tieša saikne starp uzņēmumu un ārvalstu amatpersonu. OECD WGB savā ziņojumā "Tipoloģijas par starpnieku lomu starptautiskajos biznesa darījumos"¹⁰ norāda, ka bieži vien šādi starpnieki – biznesa konsultanti – ir priekšnosacījums no ārvalstu amatpersonas puses, vienojoties par kukuļa nodošanu.

⁵ Typologies on the Role of Intermediaries in International Business Transactions. – OECD Working Group on Bribery in International Business Transactions, 2009, <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/anti-briberyconvention/43879503.pdf>

⁶ 2016. gada 18. februāra ASV Tieslietu departamenta vienošanās lietā 1:16-cr-00137-ER, United States v. Unitel LLC, pieejams: <https://www.justice.gov/opa/file/827181/download>

⁷ Turpat.

⁸ Turpat.

⁹ Latvijas 3. fāzes ziņojums, 14. lpp., pieejams <https://www.oecd.org/corruption/anti-bribery/OECD-Latvia-Phase-3-Report-ENG.pdf>

¹⁰ Typologies on the Role of Intermediaries in International Business Transactions. – OECD Working Group on Bribery in International Business Transactions, 2009, <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/anti-briberyconvention/43879503.pdf>

Piemērs Nr. 2

Baker Hughes – ASV naftas pakalpojumu uzņēmums, kas piedalījās publiskā iepirkuma konkursā par dažādu naftas ieguves urbsānas un ieguves pakalpojumu sniegšanu Kazahstānā.¹¹ Pēc piedāvājuma iesniegšanas publiskā iepirkuma procedūrā Kazahstānas amatpersonas pieprasīja, lai uzņēmums nolīgtu aģentu - konsultāciju uzņēmumu, kas reģistrēts Menas salā.¹² Baker Hughes samaksāja aģentam vairāk nekā 4 miljonus ASV dolāru, veicot bankas pārskaitījumus uz aģenta kredītiestādes kontu Apvienotajā karalistē.¹³ Maksājumi tika iegrāmatoti Baker Hughes un tā meitas uzņēmuma BHSI grāmatvedībā kā "komisijas maksas", "honorāri" vai "juridiskie pakalpojumi".¹⁴ Konsultāciju firmai nebija biroja Kazahstānā, netika konstatēts, ka tā būtu sniegusi starpniecības pakalpojumus Baker Hughes vai tā meitas uzņēmumam BHSI.¹⁵

3. Starpnieki, kas sniedz vienlaikus gan likumīgu pakalpojumu vai preču piegādi, gan pretlikumīgu.

Uzņēmums nolīgst konsultantu kā starpnieku, kas sniedz faktiskus pakalpojumus, tostarp pretlikumīgus, piemēram, iegūstot ierobežotas pieejamības informāciju attiecībā uz publisko iepirkumu, kas vēlāk tiek izmantota, lai sagatavotu piedāvājumu. Šis tipoloģijas lietās līguma starp uzņēmumu un starpnieku summā tiek iekļauta gan kukuļa summa, gan starpnieka pakalpojuma maksa. Maksājumu veikšanai tiek slēgti konsultāciju līgumi un izrakstīti rēķini bez detalizēta apraksta par veicamajiem darbiem vai pakalpojumiem.

Piemērs Nr. 3

Statoil - Norvēģijas naftas un gāzes uzņēmums -esot noslēgusi neskaidri definētu konsultāciju pakalpojumu līgumu ar ārzonas uzņēmumu, kas atradās Apvienotajā Karalistē.¹⁶ Līguma patiesais mērķis bija novirzīt līdzekļus, kas maksājami saskaņā ar līgumu, Irānas amatpersonai, kurai bija milzīga ietekme Irānas naftas un gāzes rūpniecībā.¹⁷ Saskaņā ar līgumu Statoil kukuļos bija jāmaksā vairāk nekā 15 miljoni USD 11 gadu laika periodā un maksājumi tika veikti uz kontu Šveices kredītiestādē.¹⁸ Savukārt pretī Irānas amatpersona sniedza Statoil nepublisku informāciju par naftas un gāzes projektiem Irānā, tostarp publiskajā iepirkuma procedūrā saņemtos citu uzņēmumu piedāvājumu kopijas, tādā veidā spējot nodrošināt Statoil uzvaru vairākās publisko iepirkumu procedūrās Irānā.¹⁹

Indikatori, kas var norādīt uz ārvalstu amatpersonu kukuļošanu starptautiskajos darījumos, atbilstoši OECD WGB ziņojumam "Tipoloģijas par starpnieku lomu starptautiskajos biznesa darījumos":

- Starpnieka nepietiekama vai neatbilstoša kvalifikācija, atbilstošas iepriekšējas pieredzes trūkums un zema reputācija konkrētajā tirgus segmentā.
- Nav iespējams konstatēt, ka starpnieks piedāvā pēc satura un cenas līdzīgus pakalpojumus arī citiem tirgus dalībniekiem.
- Starpnieka mājaslapa neliecina, ka tiek veikta saimnieciskā darbība.
- Līgums neparedz detalizētu veicamo darbu un pakalpojumu aprakstu.
- Samaksa par starpniecības pakalpojumiem ievērojami pārsniedz konkrētajā biznesa tirgū pieņemto.
- Samaksas proporcija par starpnieka pakalpojumiem attiecībā pret komersanta iegūto darījumu ārvalstī ievērojami pārsniedz konkrētajā jomā vidējo salīdzināmā pakalpojuma cenu.
- Starpnieka finansiālās darbības rādītāji neliecina par tā faktisku darbību.
- Starpnieka sniegtais pakalpojums nekādā veidā nav saistīts vai ir nenozīmīgi saistīts ar pasūtītāja saimniecisko darbību.
- Valsts, kura organizē publisko iepirkumu, ir ar augstu korupcijas risku.
- Starpnieka konts ir kredītiestādē, kas atrodas valstī, kas tiek uzskatīta par reģionālo finanšu centru (kas nav starpnieka reģistrācijas vai faktiskās darbības vieta).
- Starpnieks ir čaulas veidojums, kas reģistrēts jurisdikcijā ar vienkāršotu uzņēmumu reģistrēšanas kārtību, augstu korupcijas risku un/vai vāju NILL novēršanas efektivitāti.
- Starpnieks ir čaulas veidojums, kura direktori ir nominālas personas.

¹¹ Deferred Prosecution Agreement H-07-130, pieejams <https://www.justice.gov/sites/default/files/criminal-fraud/legacy/2011/02/16/04-11-07bakerhughes-prosecution.pdf>

¹² Turpat.

¹³ Typologies on the Role of Intermediaries in International Business Transactions. – OECD Working Group on Bribery in International Business Transactions, 2009, <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/anti-briberyconvention/43879503.pdf>

¹⁴ Deferred Prosecution Agreement H-07-130, pieejams <https://www.justice.gov/sites/default/files/criminal-fraud/legacy/2011/02/16/04-11-07bakerhughes-prosecution.pdf>

¹⁵ Turpat.

¹⁶ Typologies on the Role of Intermediaries in International Business Transactions. – OECD Working Group on Bribery in International Business Transactions, 2009, <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/anti-briberyconvention/43879503.pdf>

¹⁷ Turpat.

¹⁸ Turpat.

¹⁹ Turpat.

-
- Starpnieks ir JP vai juridisks veidojums, kura PLG ir ārvalstu amatpersona vai tās radnieks, vai saistītā persona (PNP).
 - Maksājumiem saskaņā ar konsultāciju līgumu ir tranzīta raksturs – naudas līdzekļi no kontiem tiek pārskaitīti īsi pēc to saņemšanas kontā.²⁰

²⁰ Typologies on the Role of Intermediaries in International Business Transactions. – OECD Working Group on Bribery in International Business Transactions, 2009, <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/anti-briberyconvention/43879503.pdf>

2. Indikatori, kas var liecināt par korupciju, un gadījumu analīze: iespējamie korupcijas gadījumi Latvijā

Šajā nodaļā indikatoru veidā apkopota informācija no FID sagatavotajiem atzinumiem un riska informācijas ziņojumiem, kas nosūtīti KNAB un IDB trīs gadu laikā – no 2018. līdz 2020. gadam, kā arī KNAB un prokuratūras sniegtā informācija. Uzskatāmībai indikatori ir sadalīti trijās grupās – tādi, kas saistīti ar publiskajiem iepirkumiem, pārrobežu korupciju, kā arī citi indikatori, kuros ir iesaistīta PNP vai valsts amatpersona (kas sasaucas ar pirmajā nodaļā minēto Egmont grupas definēto tipoloģiju par neizskaidrojamajiem ienākumiem un labklājības līmeni). Katras grupas indikatori ir papildināti ar gadījuma analīzēm, kas balstītas konkrētos FID gatavotajos materiālos, kā arī KNAB un prokuratūras izmeklētajos kriminālprocesos.

Publiskie iepirkumi

- Izsludinātā publiskā iepirkuma termiņš ir īss, radot aizdomas, ka iepirkuma procedūra ir ar formālu raksturu un iepriekš veikta vienošanās par iepirkuma uzvarētāju.
- Izsludinātā publiskā iepirkumā ir tikai viens pretendents/specifikācija atbilst vienam konkrētam pretendētājam, radot aizdomas, ka iepirkuma procedūra ir ar formālu raksturu un iepriekš panākta vienošanās par iepirkuma uzvarētāju.
- Publiskajā iepirkumā uzvar uzņēmums, kuram nav atbilstošas pieredzes.
- Viena un tā pati persona, kas arī ir bijusi vienīgais pretendents, ir uzvarētājs vairākos vienas un tās pašas publiskas personas iepirkumos.
- Publiskā iepirkumā uzvarējušā uzņēmuma īpašnieks/darbinieks ir/ir bijis saistīts ar konkrēto pašvaldību/uzņēmumu/institūciju (darbinieks, izsludinātajā iepirkumā norādītā kontaktpersona par tehnisko specifiku u.c.).
- Publiskā iepirkuma uzvarējušā uzņēmuma faktiskais PLG un vadītājs ir konkrētās publiskas personas institūcijas amatpersona, kura var ietekmēt publiskā iepirkuma rezultātu.
- Publiskas personas, kura izsludina iepirkumu, pārstāvis slēpti tiek ar pretendenta pārstāvi.
- Iepirkuma uzvarētājs vai ar to saistīta persona veikusi ziedojumus politiskajai partijai, kas pārstāvēta konkrētajā pašvaldībā.
- Pirms uzvaras publiskajā iepirkumā pretendents veic ziedojumu ar valsts amatpersonu saistītajai nevalstiskajai organizācijai.
- Personas, kurām iepirkumā uzvarējusi JP maksājusi par pakalpojumiem, tos nav uzrādījušas IIN deklarācijās, kā arī nav pārbaudāms, vai pakalpojumi vispār ir sniegti un vai tie ir sniegti atbilstoši.
- Iepirkuma pasūtītāja viens no valdes locekļiem ir arī daļu īpašnieks iepirkuma uzvarētāja (galvenajam) darījumu partnerim.
- Pasūtītājs nepiemēro soda sankcijas pakalpojuma sniedzējam par līguma neizpildi vai izpildes kavēšanu.
- Iepirkuma uzvarētāja naudas līdzekļu tālāko kustību veido maksājumi, daļa no kuriem veikti bez loģiska ekonomiska un/vai juridiska pamatojuma, iespējams, lai mākslīgi sadārdzinātu projektu izmaksas.
- Naudas plūsma iepirkumā uzvarējušā uzņēmuma un/vai tā PLG kontos rada aizdomas par fiktīviem darījumiem bez skaidra ekonomiskā pamatojuma. Tiem piemīt tranzīta darījumu pazīmes, proti, finanšu līdzekļi īsā laikā tiek pārskaitīti uz citiem personai piederošiem kontiem vai tiek izņemti skaidrā naudā.
- Publisko iepirkumu uzvarētāja PLG lielas naudas summas pārskaitījis savam ģimenes loceklim vai kādai citai saistītai personai, kura īsā laikā periodā veikusi ievērojamas skaidras naudas izmaksas no sava konta.
- Publiskā iepirkuma uzvarētājs veidojis sarežģītu apakšuzņēmēju struktūru, kuras rezultātā ir apgrūtināti pārliecināties par darbu faktisko izpildi un izsekot finanšu līdzekļu plūsmu.
- Pirms publiskā iepirkuma izsludināšanas publiskas personas institūcija iegādājas apšaubāmu tirgus pētījumu.
- Publiskā iepirkuma uzvarētājs regulāri par lielām naudas summām iegādājas dāvanu kartes.
- Valsts amatpersona vai tās radnieki regulāri un par lielām naudas summām atprečo dāvanu kartes dažādos tirdzniecības centros vai veikalos.

Gadījuma Analīze Nr. 1

SIA A īsā laikā uzvarējis trīs viena un tā paša publisko iepirkumu pasūtītāja iepirkumos kā vienīgais pretendents. Iepirkumu procedūras tiek veiktas ar ES Kohēzijas fonda atbalstu. No pašvaldību kapitālsabiedrībām saņemto maksājumu kopējais apmērs ir vairāku milj. EUR apmērā. Iepirkumu pasūtītāja viens no valdes locekļiem ir arī daļu īpašnieks SIA A galvenajam darījumu partnerim - SIA B.

Konstatētās aizdomas:

- Fakts, ka SIA A īsā laika periodā ir vienīgais pretendents un uzvarētājs viena publisko iepirkumu pasūtītāja iepirkumos, rada aizdomas par īpašu (nepienācīgu) labvēlību no pasūtītāja pret SIA A.
- SIA A naudas līdzekļu tālāko kustību veido maksājumi, daļa no kuriem veikti bez loģiska ekonomiska un/vai juridiska pamatojuma, iespējams, lai mākslīgi sadārdzinātu projektu cenas. Tādējādi SIA A piešķirtais ES Kohēzijas fonda finansējums, iespējams, nav izmantots atbilstoši iepirkuma procedūras nolikumā noteiktajam mērķim.
- Ar iepirkuma pasūtītāju saistītais uzņēmums SIA B no uzņēmuma konta izņēmis līdzekļus skaidrā naudā lielā apmērā (iespējams, koruptīvu darbību realizēšanai).

Gadījuma Analīze Nr. 2

Publiskas personas valsts amatpersona pieņēmusi no SIA kukuli 20 000 EUR apmērā, noformējot to kā ziedojumu nevalstiskajai organizācijai, kuras vadītājs ir tā pati valsts amatpersona. Kukulis maksāts par darbībām, kuras valsts amatpersona varēja veikt saistībā ar publiskās juridiskās personas izsludināto publisko iepirkumu kā iepirkumu komisijas locekli.

Konstatētās aizdomas:

- Valsts amatpersona regulāri slēpti tikusies ar personām, kuras saistītas ar iepirkuma uzvarētāju.
- Ziedojumu nevalstiskajai organizācijai veicis ar iepirkuma uzvarētāju saistīts uzņēmums.
- Ziedojums nevalstiskajai organizācijai veikts pirms publiskā iepirkuma izsludināšanas.

Gadījuma Analīze Nr. 3

SIA A un B pārstāvis regulāri nodevis dāvanu kartes (atsevišķos gadījumos skaidru naudu) valsts amatpersonai, lai tā sniegtu atbalstu SIA A un B attiecīgās publiskas personas institūcijas publiskajos iepirkumos. Dāvanu kartes izlietojusi gan valsts amatpersona, gan tās ģimenes locekļi.

Konstatētās aizdomas:

- Valsts amatpersona regulāri sazinājusies un slēpti tikusies ar SIA A un B pārstāvi.
- Valsts amatpersona un tās ģimenes locekļi regulāri atprečojuši dāvanu kartes (vienas dāvanu kartes vērtība vismaz 150 EUR).
- SIA A un B samērā lielus līdzekļus novirzījuši dāvanu karšu iegādei.

Pārrobežu korupcija

- Saņemts naudas pārskaitījums no uzņēmuma/personas, kas ārvalstīs tiek turēta aizdomās krimināllietā par korupciju vai ir saistīta ar šādu personu.
- Ārvalstu uzņēmumam, kas iesaistīts darījumos, piemīt čaulas veidojuma pazīmes, daļa darījumu veikta bez redzama ekonomiskā un/vai juridiskā pamatojuma, apzināti veidota sarežģīta norēķinu struktūra, iespējama dokumentu viltošana, uzņēmuma direktors, iespējams, ir nominālā persona.
- Ārvalstīs kukuļošanā iesaistīta vai apsūdzēta persona veikusi lielas skaidras naudas iemaksas savā kontā, pretrunīgs un mainīgs skaidrojums par to izcelsmi.
- Lieli, saimniecisko darbību veicoši uzņēmumi pastarpināti veic maksājumus tās pašas valsts politiski nozīmīgām personām vai to ģimenes locekļiem piederošām JP.
- Konts Latvijas kredītiestādē izmantots, lai ārvalstu PNP uz konsultāciju līguma pamata saņemtu pakalpojumam neatbilstoši liela apmēra līdzekļus.
- Konts Latvijas kredītiestādē izmantots, lai uz fiktīva konsultāciju līguma pamata pārskaitītu līdzekļus no personas vai tai piederoša uzņēmuma citas valsts PNP un/vai viņa ģimenes locekļiem. Aizdomas pastiprina fakts, ka persona ir iepriekš ārvalstīs sodīta vai citā veidā saistāma ar korupciju.
- Kontam Latvijas kredītiestādē nav saprotama ekonomiskā pamatojuma – tas izmantots uzņēmumu ar čaulas veidojuma pazīmēm darījumiem. Darījumos iesaistītās personas pārstāv valstis ar augstiem korupcijas riskiem.

Ārzonā reģistrēta uzņēmuma konts Latvijas kredītiestādē izmantots, lai legalizētu līdzekļus, ko, izmantojot dienesta stāvokli, ieguvušas divas PNP no valsts ar augstu korupcijas risku. Aktivitāte kredītiestādes kontā liecina par līdzekļu noslāpošanu un integrēšanu - finanšu līdzekļi tiek pārvietoti starp dažādām jurisdikcijām bez acīmredzama ekonomiska pamata; līdzekļi tiek pārskaitīti starp dažādām JP, kuras atrodas divu minēto PNP kontrolē; finanšu līdzekļi tiek pārvērsti citos aktīvos (aizdevums ārzonas uzņēmumam, vērtspapīru iegāde).

Konstatētās aizdomas:

- Uzņēmuma PLG ir bijušās augsta līmeņa valsts amatpersonas.
- Darījumi, kas veido uzņēmuma Latvijas kredītiestādes kontā kreditēto līdzekļu izcelsmi, nav raksturīgi uzņēmuma saimnieciskai darbībai un ir kopumā vērtējami kā aizdomīgi.
- Līdzekļu daļēja tālākā kustība no uzņēmuma konta Latvijas kredītiestādē ir saistīta ar fiktīvu aizdevuma līgumu.
- Konstatētas pretrunas skaidrojumos par finanšu līdzekļu plūsmu.
- Publiski pieejama informācija par ASV tiesībsargājošo iestāžu izmeklēšanu saistībā ar ASV uzņēmumu kukuļdošanu.
- Darījumos iesaistītās personas ir figurējušas saistībā ar aizdomām par citiem noziedzīgiem nodarījumiem (tai skaitā publiski pieejama informācija).

Augsta korupcijas riska valsts pilsonis, persona A, skaidrojot līdzekļu izcelsmi Latvijas kredītiestādē iesniegusi līgumu par konsultāciju pakalpojumu sniegšanu ar citas valsts uzņēmumu B saistībā ar ūdens apgādes infrastruktūras modernizāciju. Persona A savā kontā saņēmusi pārskaitījumus ar norādēm "kompensācija" no uzņēmuma B - kopumā netipiski apaļās summās saņemti gandrīz 250 000 EUR. Kredītiestādei sniegti apšaubāmi paskaidrojumi.

Konstatētās aizdomas:

- Noslēgtais līgums ir saimnieciskai darbībai neatbilstoši vispārīgs attiecībā pret atalgojumu un kompensāciju par līguma izpildē radušos zaudējumu segšanu. Papildus minētajam līgumam persona A iesniegusi divus rēķinus. Citi dokumenti, kas liecinātu par pušu gribas izteikumu/apliecinājumu, nav iesniegti. Minētais rada aizdomas, ka līgums ir fiktīvs.
- Liela daļa personas A kontā ieskaitīto līdzekļu (t.sk. minēto pakalpojumu sniegšanai paredzētie) pārskaitīti radniekiem; veikti sadzīves tehnikas, mēbeļu, rotaslietu pirkumi; veikta aizdevuma atmaksa; veikti pirkumi dažādās Eiropas valstīs.
- Lielas naudas summas pārskaitītas brālim, kas citā valstī ir vēstnieka amatā un ir uzskatāms par PNP un rada šaubas par finanšu palīdzības nepieciešamību.
- Persona A no līguma izpildes gūst saimnieciskajai darbībai neatbilstoši lielu peļņu.
- Uzņēmumu B pārstāvējusi persona C, kas ir iepriekš saistīta ar prettiesiskām darbībām: kopā ar ģimenes locekli šī persona ievietota Interpola "novērošanas sarakstā" (watch-list) saistībā ar aizdomām par korupciju un kukuļdošanu, kā arī tiesāta par tādiem noziedzīgiem nodarījumiem kā piesavināšanās, kukuļa došana un valsts interesēm pretēja līguma slēgšana.
- Uzņēmuma B adrese ir arī uzņēmuma īpašnieka - personas C - dzīvesvietas adrese, kas rada aizdomas, ka Uzņēmums B ir čaulas veidojums un tiek izmantots tikai finanšu plūsmas nodrošināšanai.

Aizdomīgos darījumos iesaistīta PNP vai cita valsts amatpersona

- Ievērojama daļa līdzekļu, kas PNP kontā saņemti no saistītām personām (piemēram, radniekiem), personu kontos sākotnēji iemaksāti skaidrā naudā, un sniegtie skaidrojumi par līdzekļu izcelsmi ir grūti pārbaudāmi.
- PNP veikusi darījumu(s) ar uzņēmumu, kura PLG ir persona, kas saskaņā ar publiski pieejamu informāciju figurē kriminālprocesā par kukuļņemšanu, kukuļdošanu vai citiem noziegumiem.
- Īsā periodā un lielā apmērā veiktas skaidras naudas iemaksas valsts amatpersonas kontā.
- Algas pārskaitījumi netiek izmantoti ikdienas tērīņiem vai pastāv cits pamats aizdomām, ka amatpersonas rīcībā ir citi, nedeklarēti naudas līdzekļi, iespējams, skaidrā naudā, kuri, iespējams, ir radušies noziedzīga nodarījuma rezultātā, t.sk. saistībā ar koruptīvām darbībām darba vietā.
- Valsts amatpersona ikdienā dzīvo pieticīgi, t.sk. izmanto ātros kredītus, bet periodiski dodas ceļojumos, tos apmaksājot skaidrā naudā, kā arī pati valsts amatpersona vai ģimenes locekļi izmanto dārgas skaistumkopšanas un labsajūtas procedūras, maksājot skaidrā naudā.
- Amatpersona pēc atbrīvošanas pret drošības naudu vai pēc aizdomās turētā statusa piemērošanas veikusi līdzekļu pārskaitījumu no sava konta (saviem kontiem) uz ģimenes locekļa vai citas personas kontu, kas varētu būt ar mērķi līdzekļus nobēdzināt.
- Pēc procesuālo darbību uzsākšanas kriminālprocesā, kurā izmeklē koruptīvus noziedzīgus nodarījumus, persona atsavina īpašumus un finanšu līdzekļus fiziskām vai juridiskām personām.

- Drošības naudas maksājumu amatpersonas apcietinājuma gadījumā veikusi tāda persona, par kuru publiski pieejama negatīva rakstura informācija (iepriekš sodīta vai noziedzīga nodarījuma izdarīšanā iesaistīta persona). Iemaksāto līdzekļu izcelsme ir aizdomīga vai nav pārbaudāma.
- Amatpersonas saņemtā darba alga no pašvaldības un/vai pašvaldības SIA kopā neveido tik lielus naudas līdzekļus kā veiktie pārskaitījumi uz ģimenes locekļu, uzkrājuma u.c. kontiem.
- Valsts vai pašvaldības uzņēmuma valdes loceklis vai cita augsta amatpersona saņem vai veic liela apmēra pārskaitījumus aizdomīgu darījumu veidā.
- PNP saņem aizdevuma atmaksu bez procentu maksājumiem, kam nav loģiska ekonomiska pamatojuma. Aizdevums bijis uz mutvārdu vienošanās pamata, kas rada aizdomas par šāda aizdevuma īstumu.
- Amatpersona vai PNP iegādājusies uzņēmuma kapitāldaļas par cenu, kas ir zemāka par faktisko uzņēmuma kapitāldaļu vērtību, pastarpināti kļūstot par PLG.
- Valsts amatpersona vai tai piederošs uzņēmums iesaistīts aizdomīgos darījumos. Veikti pirkumi par precī, kuras vidējā cena tirgū ir zemāka, sniegtajos skaidrojumos konstatētas nepilnības un pretrunas (t.sk. identificētas nesakritības līguma punktu numerācijā; pretrunas skaidrojumos par uzņēmuma sadarbības partneriem - preču piegādātājiem un saņēmējiem).
- Valsts amatpersonas ģimenes locekļiem piederošs uzņēmums iesaistīts aizdomīgos darījumos. Uzņēmums iznomājis mantu (uzņēmumam citā administratīvajā teritorijā) par cenu, kas ievērojami pārsniedz tirgus cenu, kaut gan šādu pakalpojumu sniedz daudzi uzņēmumi un par zemāku cenu.
- Valsts amatpersonas ģimenes loceklis vai saistītas personas no ārzemēm iegādājas transportlīdzekli, deklarējot patiesajai tirgus vērtībai neatbilstošu cenu (ievērojami zemāka par tirgus cenu).
- Persona saskaņā ar publiski pieejamo informāciju ir uzticamības persona augsta līmeņa PNP.
- Koncesijas līguma izmantošana darījumos, kuros iesaistīta publiskas personas institūcija, ar mērķi publiskas personas līdzekļus novirzīt noteiktam privātam uzņēmumam.
- Maksājums (ziedojums) veikts sabiedriskā labuma organizācijai (biedrībai, sporta federācijai vai organizācijai, vai klubam), kurā amatu ieņem PNP, tās radnieki vai pietuvinātas personas.
- Maksājumi veikti JP, kuras īpašnieks vai PLG ir valsts amatpersona, par tādiem pakalpojumiem, kuru faktiskās sniegšanas pārbaude ir neiespējama vai būtiski apgrūtināta.
- Ilgstošā laika periodā un apmēra ziņā vienādi maksājumi veikti JP, kuras īpašnieks vai PLG ir valsts amatpersona, par tādiem pakalpojumiem, kuru apjoms katrā atskaites periodā (piemēram, mēnesī) ir būtiski atšķirīgs.

Gadījuma Analīze Nr. 6

Valsts amatpersona uz ģimenes locekļa kontu īsā laika periodā pārskaitījusi līdzekļus lielā apmērā, definējot to kā «aizdevumu», «aizdevuma atmaksu» un «dāvinājumu». Amatpersonai ir pilnvara rīkoties ar šo ģimenes locekļa kontu. Tas netiek izmantots ikdienas vajadzībām, bet tikai šo līdzekļu uzkrāšanai.

Konstatētās aizdomas:

- Pret minēto amatpersonu KNAB jau ir uzsākts kriminālprocess.
- Amatpersona trīs gadu laika posmā ir saņēmusi darba algu no pašvaldības un pašvaldības SIA, kas kopā neveido tik lielus naudas līdzekļus kā minētie pārskaitījumi uz ģimenes locekļa kontu.
- Cits amatpersonas ģimenes loceklis ir bijis attiecīgās pašvaldības biroja vadītājs.
- Citi oficiāli ienākumi Valsts ieņēmumu dienestā nav deklarēti.

Gadījuma Analīze Nr. 7

Valsts amatpersona veikusi aizdomīgus darījumus ar skaidru naudu, kuras izcelsme nav saprotama un pārbaudāma. Tāpat šī amatpersona salīdzinoši īsā laika periodā saņēmusi lielas naudas summas kā laimestu no azartspēļu organizētāja un nav pārbaudāms, vai laimesti ir reāli vai tie ir izmantoti kā aizsēgs nezināmas izcelsmes līdzekļu nodošanai amatpersonas rīcībā.

Konstatētās aizdomas:

- Nepilna gada laikā veiktas skaidras naudas iemaksas kontā vairāku desmitu tūkstošu EUR apmērā.
- Persona sniegusi kredītiestādei skaidrojumu par iemaksātās skaidrās naudas izcelsmi, kurā norādīts, ka lielākoties tā ir viņa ģimenes locekļa uzkrātā nauda.
- Pusotra gada periodā persona saņēmusi ievērojamus naudas līdzekļus no azartspēļu organizētāja ar norādi «laimesta izmaksa».
- Minētie laimesti nav deklarēti Valsts ieņēmumu dienestā.

Gadījuma Analīze Nr. 8

SIA A ilgstošā laika periodā veic apmēra ziņā vienādus maksājumus SIA B, kuras bijušais vienīgais īpašnieks un pašreizējais PLG ir valsts amatpersona. Maksājumu veikšanas pamatojums ir pakalpojumu līgums, saskaņā ar kuru SIA A uzdevumā SIA B popularizē sociālos tīklos AS C, kā arī izveido un uztur noteiktu Interneta vietni.

Konstatētās aizdomas:

- Pakalpojumu līgumā paredzēta nemainīga ikmēneša samaksa, lai gan sniegto pakalpojumu apmērs katru mēnesi var būtiski atšķirties.
- Komercsabiedrības popularizēšanas fakts sociālos tīklos objektīvi nav pārbaudāms.
- Nav saskatāms ekonomiskais pamatojums, kādēļ AS C vai SIA A būtu ieinteresēta konkrētās Interneta vietnes izveidošanā un uzturēšanā.

Saisinājumu un skaidrojumu saraksts

ANO	Apvienoto nāciju organizācija
AS	Akciju sabiedrība
FATF	Finanšu darījumu darba grupa
FID	Finanšu izlūkošanas dienests
IDB	Iekšējās drošības birojs
IIN	Iedzīvotāju ienākuma nodoklis
JP	Juridiska persona
KNAB	Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs
NIL	Noziedzīgi iegūti līdzekļi
NILL	Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija
NILLTPFN	Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršana
Nominālā persona	Fiziska vai juridiska persona, kuru cita fiziska vai juridiska persona ir norādījusi rīkoties tās vārdā noteiktā statusā attiecībā uz juridisku personu, un tas nav patiesais labuma guvējs.
Novēršanas likums	Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likums
NRA	Nacionālo noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas, terorisma un proliferācijas finansēšanas risku novērtējums par 2017. – 2019. gadu
NVO	Nevalstiskā organizācija
OECD	Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija
OECD WGB	Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas Kukuļošanas apkarošanas starptautiskajos biznesa darījumos darba grupa
PLG	Patiesais labuma guvējs
PNP	Politiski nozīmīga persona
SIA	Sabiedrība ar ierobežotu atbildību
TF	Terorisma finansēšana